

وجود منبسط و سلسله طولی علل

مطالعه تطبیقی در صدور عرفانی و فلسفی

www.ketab.ir

غلامعلی مقدم

سرشناسه:	مقدم، غلامعلی، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور:	وجود منبسط و سلسله طولی علل؛ مطالعه تطبیقی در صدور عرفانی و فلسفی / غلامعلی مقدم.
مشخصات نشر:	مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری:	۴۸۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۴۲۹-۵
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا.
موضوع:	وحدت وجود (فلسفه اسلامی).
شناسه افزوده:	بنیاد پژوهشهای اسلامی.
رده‌بندی دیوبی:	۱۸۹/۱.
رده‌بندی کنگره:	BBR ۵۵.
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۶۱۰۸۴۷۶.

www.ketab.ir

وجود منبسط و سلسله طولی علل مطالعه تطبیقی در صدور عرفانی و فلسفی

غلامعلی مقدم

ویراستار: سید حمید حیدری ثانی

نمونه خوان: یوسف ظهوریان

حروف نگار: محمود رسولی

طراح جلد: نیما نقوی

چاپ اول: ۱۳۹۹ / ۱۰۰ نسخه، وزیری / بها: ۵۶۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۹.....	سخن ناشر
۱۱.....	مقدمه
۱۱.....	اهمیت و ضرورت
۱۲.....	تقریر مسئله و تحریر محل نزاع
۱۵.....	روش تحقیق
۱۶.....	ساختار کلی

بخش اول

تحلیل مفهومی

۱۹.....	فصل اول: وجود منبسط
۱۹.....	مبحث اول: وجود
۲۷.....	مبحث دوم: وجود عرفانی
۳۱.....	مبحث سوم: انبساط و کیفیت سریان
۳۵.....	مبحث چهارم: اسامی و اصطلاحات
۴۴.....	مبحث پنجم: اعتبارات و تعینات
۴۹.....	فصل دوم: سلسله طولی و عرضی
۵۵.....	فصل سوم: عقل اول در روایات

بخش دوم سلسله عقول

۶۳.....	فصل اول: تاریخچه و تقریر
۶۳.....	مبحث اول: تاریخچه
۷۰.....	مبحث دوم: تقریر
۷۷.....	فصل دوم: مروری بر ادله
۷۸.....	مبحث اول: قاعده الواحد
۸۶.....	مبحث دوم: قاعده امکان اشرف
۹۱.....	مبحث سوم: سنجیت مراتب وجود
۹۳.....	مبحث چهارم: حقایق نفس الامری
۹۷.....	مبحث پنجم: کفایت امکان ذاتی
۹۸.....	مبحث ششم: نفس
۱۰۴.....	مبحث هفتم: جسم
۱۰۹.....	مبحث هشتم: فلک
۱۱۶.....	مبحث نهم: برهان خلف
۱۱۸.....	مبحث دهم: تعاضد نقلی
۱۲۱.....	فصل سوم: کارکردها
۱۲۱.....	مبحث اول: ربط کثرت به وحدت
۱۲۵.....	مبحث دوم: تبیین کثرت خلقی عالم
۱۲۷.....	مبحث سوم: توجیه نظام کیهانی
۱۲۹.....	مبحث چهارم: توضیح نظام عقیدتی

سخن ناشر

عن عبدالسلام بن صالح الهروي قال: سمعت أبا الحسن علي بن موسى الرضا عليه السلام يقول: رَجِمَ الله عبداً أحيا أمرنا. فقلتُ له: وكيف يُحيي أمركم؟ قال: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا و يُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا^١.

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^٢. درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیا محمد مصطفی ﷺ که با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند و سلام بر امامان معصوم علیهم السلام به خصوص عالم آل محمد ﷺ، حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی به احیای امر امامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی های فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم السلام آشنا ساخته اند.

بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی بر اساس نگاه ژرف تولیت فقید این آستان ملک پاسبان در سال ۱۳۶۳ به دستور معظم له تأسیس شد و با الهام از منویات

۱. عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۱، ص ۳۰۷: از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.

۲. ذاریات / ۵۶: «و جن وانس را نیا فریدم مگر برای آنکه مرا بپرستند».

رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی رحمه الله و دیدگاه‌های حکیمانه خلف صالح ایشان، مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی، و رهنمودهای تولیت معزز، با تشکیل گروه‌های پژوهشی و استفاده از نخبگان حوزه و دانشگاه، در راستای تأمین نیازهای فرهنگی جامعه و نظام اسلامی و نسل جوان و زائران بارگاه منور رضوی، به پژوهش و نشر علوم و معارف اسلامی نبوی و سیره اهل بیت عصمت علیهم السلام پرداخته و به فضل الهی به توفیقات ارزنده‌ای دست یافته است.

* * *

کتاب پیش‌رو با تأکید بر حکمت الهی در آفرینش جهان و انسان، به همراهی، هم‌آوایی و هماهنگی طرق ادراکی انسان در ابعاد مختلف وجودی و معرفتی او رأی داده، تعارض میان آن‌ها را نفی نموده و به تحلیل و مطالعه تطبیقی در مسئله صدور پرداخته است.

در این مطالعه تطبیقی، کتاب حاضر به تشریح مبانی، تبیین ادله، توضیح کارکردها و استقرای نتایج حاصل از این دیدگاه‌ها در مسئله صدور پرداخته، وجود منبسط عرفانی و عقل اول فلسفی را مورد مطالعه قرار داده، راه حل‌های مختلف در حل این تعارض ظاهری را تحلیل نموده و مقومات لازم را برای تحقق تقارب تام میان دیدگاه حکمی و عرفانی تبیین کرده است. آنچه نتیجه نهایی این اثر عنوان شده، این است که اگرچه در نگاه اولیه متون دینی مصادیق متعددی برای مخلوق اول معرفی کرده‌اند، حکما در تحلیل عقلی از عقل اول به عنوان معلول اول سخن گفته‌اند و عرفا از وجود منبسط به عنوان صادر اول نام برده‌اند، اما در نگاه عمیق‌تر، تعبیر مختلف روایات، عقل واحد فلسفی و وجود سببی عرفانی همه ناظر به امر واحد الهی است که منشأ مخلوقات، علت ممکنات و بستر تعینات مختلف را فراهم آورده است.